AGRICULTURA ÎN MĂRGINIMEA SIBIULUI

Constantin Popa

DER ACKERBAU IN DER MÄRGINIMEA SIBIULUI

Constantin Popa

Practicată neîntrerupt, alături de creșterea vitelor și alte ocupații tradiționale, agricultura a cunoscut o evoluție strîns legată de însăși dezvoltarea generală socială și economică a poporului nostru. Pe teritoriul României ea și-a început dezvoltarea în zonele deluroase, în faza primitivă fiind concentrată pe văi și chiar pe munte¹. Cercetările istorice mai noi, venind cu rezultate care confirmă informațiile unor scriitori ai antichității despre daci², sau ale unor izvoare scrise medievale despre valahi³, susțin că regiunea economică de sub munte era pe vremuri cea mai dens populată, ca urmare directă a posibilităților oferite îmbinării mai multor ocupații⁴ și a condițiilor de apărare.

O astfel de zonă este, neîndoielnic și Mărginimea Sibiului, situată la poalele versantului nordic al Carpaților Meridionali. Oferind un mediu propice dezvoltării societății omenești, această regiune a fost populată încă din vechime de un grup social stabil⁵, care a știut să valorifice pe deplin condițiile naturale în care trăia.

Ca zonă etnografică unitară Mărginimea Sibiului include 18 așezări rurale cuprinse după ultima împărțire administrativă în 13 comune: Boița, Tălmăcel, Sadu, Rîul Sadului, Rășinari, Poplaca, Gura Rîului, Orlat, Cacova, Sibiel, Vale, Săliște Galeș, Tilișca, Rod, Poiana și Jina. Pe vetrele unora dintre acestea au fost descoperite urmele

Das rumänische Volk hat, gleichzeitig mit der Viehzucht und andern überlieferten Beschäftigungen, ohne Unterbrechung Ackerbau betrieben. Dadurch entwickelte sich dieser in enger Verbundenheit mit der allgemeinen sozialen und wirtschaftlichen Entwicklung des Volkes selbst. Auf dem Gebiet Rumäniens begann die Entwicklung des Ackerbaues in dessen bergigen Gegenden und beschränkte sich ursprünglich auf Täler und selbst auf Berge. Die Ergebnisse der neueren Geschichtsforschungen bestätigen die Angaben Schriftsteller des Altertums über die Daker² oder diejenigen von schriftlichen Quellen des Mittelalters über die "Valachi"3 und versichern, daß die am Fuße der Berge gelegenen Wirtschaftsgebiete in der Vergangenheit am dichtesten besiedelt waren, als eine unmittelbare Folge der Möglichkeiten, die hier zum Zusammenwirken mehrerer verschiedener Beschäftigungen4 sowie zur Verteidigung bestanden.

Ein solches Gebiet ist zweifelsohne auch die am Fuße des Nordabhangs der Südkarpaten gelegene Märginimea Sibiului. Diese Gegend bildet eine für die Entwicklung der menschlichen Gesellschaft günstige Umwelt und war schon seit ältesten Zeiten von einer seßhaften Gesellschaftsgruppe bewohnt⁵, die es verstand, die natürlichen Lebensbedingungen in dieser Umwelt aufs beste zu nutzen.

Als ethnographisch einheitliches Gebiet umfaßt die Märginimea Sibiului 18 ländliche Niederlassungen, welche nach der letzten Einteilung der Verwaltung 13 Gemeinden angehören: Boiţa, Tălmăcel, Tălmaciu, Sadu, Rîul Sadului, Răşinari, Poplaca, Gura Rîului, Orlat, Cacova, Sibiel, Vale, Sălişte, Galeş, Tilişca, Rod, Poiana und Jina. Im Weichbild einiger dieser Ortschaften hat man die

¹ P. P. Panaitescu, Introducere la istoria culturii românești, Editura științifică, București, 1969, p. 150.

² Florus: "Daci monlibus inhaereant" (Dacii erau lipiți de munți), apud C. C. Giurescu, Transilvania în istoria poporului român, Editura științifică, București, 1967, p. 18.

³ În sec. XVI, un scriitor italian, Ascanio Centorio arăta că "toți munții Transilvaniei sînt locuiți de români" cf. C. C. G i u r e s c u, op. cil. p. 18.

⁴ P. P. Panaitescu, op. cil. p. 151.

⁵ C. Ir i m i e, Aspecte ale zonării în Allasul elnografic al României, în Revista de etnografie și folclor, 6, tom. 14, 1969, p. 44.

¹ P. P. Panaitescu, Introducere la istoria culturii românești, Editura științifică, Bukarest, 1969, S. 150.

² Florus: "Daci montibus inhaereant" (Die Daker lebten in den Bergen), nach C. C. Giurescu, Transilvania in istoria poporului român, Editura stiințifică, Bukarest, 1967, S. 18.

 $^{^3}$ Im 16. Jahrhundert erklärt ein italienischer Schriftsteller, Ascario Gentorio, daß "alle Gebirge in Transsilvanien von Rumänen bewohnt sind", nach G. G. Giurescu, $a.\ a.\ O.$, S. 18.

⁴ P. P. Panaitescu, a.a.O., S. 151.

⁵ C. Irimie, Aspecte ale zonării în Atlasul etnografic al României, in Revista de etnografie și folclor, 6, Bd. 14, 1969, S.44.

unor străvechi așezări (Boița, Tilișca), altele sînt amintite în documente medievale datînd încă din veacul al XIII-lea (Rășinari) sau al XIV-lea (Săliște cu Galeș, Vale, Sibiel), dar formate, se înțelege, înaintea atestării documentare. Sînt toate așezări de tip adunat, cu case aliniate de-a lungul ulițelor, dar în veacurile precedente mai erau încă alcătuite din gospodării răspîndite pe dealuri.6

Aflate în zona de contact dintre munte și șes, satele mărginene își au vetrele fie pe șesul din preajma munților (Orlat, Săliște), fie pe văile înguste și străjuite de munți ale unor rîuri (Tilișca, Gura Rîului, Sadu), sau chiar pe platforme ce depășesc altitudinea de 900 m altitudine (Jina, Poiana).

Toate își au baza teritorială formată dintr-unul sau mai multe trupuri de moșie, orientate de-a curmezișul regiunii. Perimetrele actuale ale unora dintre ele (Săliște, Orlat, Jina, Boița etc.) sînt constituite de vechile "ocoale" ale teritoriilor obștilor țărănești devălmașe, din care s-au dezvoltat.

Conditiile naturale au impus mărginenilor o viată economică cu o structură complexă9, silindu-i să practice mai multe îndeletniciri: creșterea vitelor și păstoritul, lucrul la pădure, meșteșuguri legate de prelucrarea lemnului și a produselor animaliere, agricultură, pomicultură, comerț. Există sate, în care una din ocupațiile citate mai sus deține preponderenta în balanta economică a locuitorilor. Agricultura joacă nu rol însemnat doar în economia comunelor Poplaca și Orlat. În vederea satisfacerii nevoilor unei vieți economice atît de complex structurate, fiecare dintre așezările mărginene dispune de păduri, pășuni, fînețe, munți, terenuri de arătură și de construirea locuințelor, iar în cadrul satului, fiecare gospodărie se folosește de aceste zone economice, fapt ce vine în sprijinul argumentării caracterului original devălmaș al acestor sate.10

Zona Mărginimii oferă locuitorilor săi o suprafață totală de 145.509 hectare, din care numai 6.500 ha se pretează lucrărilor agricole, între suprafețele repartizate fiecărei așezări fiind o seamă de disproporții, unele chiar impresionante. De pildă teritoriul Jinei este de 13 ori mai mare decît al Rodului și Galeșului luate în parte. Spuren von uralten Niederlassungen entdeckt (Boita, Tilișca), andere werden in mittelalterlichen Dokumenten erwähnt, die aus dem 13. (Rășinari) bzw. dem 14. Jahrhundert (Săliște mit Galeș, Vale, Sibiel) herrühren, wobei diese Niederlassungen offenbar noch vor ihrer urkundlichen Erwähnung entstanden sind. Alle diese Niederlassungen sind geschlossene Ortschaften, deren Häuser sich entlang der Dorfstrassen aneinanderreihen; in den verflossenen Jahrhunderten bestanden sie jedoch noch aus Bauernhöfen, die über die Berge verstreut lagen. 6

Die Dörfer der Märginime liegen dort, wo Gebirge und Ebene einander berühren, deshalb liegt ihr Ortsgebiet entweder in der Ebene am Bergfuß (Orlat, Săliște) oder in engen, von Bergen eingeschlossenen Flußtälern (Tilișca, Gura Riului, Sadu) oder sogar im Hochland, dessen Meereshöhe über 900 Meter ist (Jina, Poiana).

Die Territorialbasis all dieser Dörfer, bestehend aus einer oder mehreren Ländereien, geht quer durch das Gebiet der Märginime. Die heutigen Grenzen des Landbesitzes von einigen dieser Dörfer (Săliste, Orlat, Jina. Boița usw.) sind die chemaligen "Kreise" ("ocoale") des Landbesitzes der Bauerngemeinschaften mit Gemeineigentum, aus denen sie entstanden sind.

Infolge der natürlichen Lebensbedingungen ist die Struktur des Wirtschaftslebens in der Märginime sehr vielfältig9, die Bauern sind gezwungen, verschiedenen Beschäftigungen nachzugehen: der Viehzucht und dem Hirtenwesen, der Arbeit im Walde, Gewerben zur Verarbeitung des Holzes und tierischer Produkte, dem Ackerbau, dem Obstbau, dem Handel. Es gibt Dörfer, in denen eine der obenerwähnten Beschäftigungen im wirtschaftlichen Leben der Bewohner überwiegt. Der Ackerbau spielt nur in der Wirtschaft der Gemeinden Poplaca und Orlat eine bedeutende Rolle. Zur Befriedigung der Bedürfnisse eines so vielfältig gegliederten Wirtschaftslebens verfügt jede Niederlassung in der Märginime über Wälder, Weiden, Heuwiesen, Berge, Ackerland und Platz zum Bau von Wohnungen und innerhalb des Dorfes macht jeder Bauernhof von diesen Wirtschaftsbereichen Gebrauch; diese Tatsache verstärkt die Argumente, denenzusolge in diesen Dörfern ursprüglich Gemeineigentum herrschte.10

Das Gebiet der Märginime bietet seinen Bewohnern eine Gesamtsläche von 145.509 Hektar dar; davon sind nur 6.500 ha für landwirtschastliche Arbeiten geeignet. Zwischen den Flächen, die den verschiedenen Niederlassungen angehören, bestehen gewisse Mißverhältnisse, die manchmal sogar sehr groß sind. So ist beispielsweise das Gebiet von Jina 13mal so groß wie das von Rod und Galeş für sich genommen.

⁶ I. Moga, Marginea. Ducatul Amlaşului şi scaunul Săliştei, extras din volumul "Omagiu". prof. I. Lupaş, Bucureşti 1942, p. 4.

⁷ V. Caram elea, Contribuții la istoria structurii socialteritoriale a satelor din Mărginimea Sibiului, manuscris, Fond. documentar Muzeul Brukenthal, p. 49.

⁸ Ibidem, p. 18

⁹ Vezi I. Hașeganu, Mărginenii în viața economică a Transilvaniei și a vechiului regat, Brașov, 1941.

¹⁰ V. Caramelea, op. cit., p. 20.

⁶ I. Moga, Marginea. Ducatul Amlaşului şi scaunul Săliştei, Auszug aus dem Band "Omagiu", Prof. I. Lupaş, Bukarest, 1942, S. 4.

⁷ V. Caramelea, Contribuții la istoria structurii socialteritoriale a satelor din Mărginimea Sibiului, Manuskript, Dokumentarsammlung des Brukenthalmuseums, S. 49.

⁸ Ibidem, S. 18.

⁹ Siehe I. Haşeganu, Mărginenii în viața economică a Transilvaniei și a vechiului regat, Brașov, 1941.

¹⁰ V. Caramelea, a. a, O., S. 20.

Terenul șes este limitat ca suprafață, din care motiv mărgineanul folosește pentru agricultură pantele și coastele însorite — "fețe" — terasele naturale sau amenajate și plaiurile, practicind o agricultură de munte, de tip stătător.¹¹

Locurile de arătură ale mărginenilor sînt situate, de regulă, în apropiere de vatra satului, dar unii dintre ei posedă loturi arabile pe hotarele altor localități: tilișcanii au terenuri în zona Apoldului, poplăcenii în aceea a Cristianului, rodenii și poienarii pe hotarul Dobîrcii. Situația este explicabilă prin urmările reformelor agrare sau prin transacțiile încheiate între cetățeni (vînzări, cumpărări, moșteniri, dote).

Producția agricolă este organizată în gospodării individuale cu excepția comunelor Tălmaci, Orlat și Poplaca, unde au fost create în anii din urmă cooperative agricole de producție. În celelalte sate forma de proprietate și organizare a producției agricole a rămas tot cea individuală, tocmai ca o consecință directă a condițiilor naturale.

Fiecare gospodar dispune pe teritoriul satului, împărțit în "dricuri"¹², de locuri de cultură, finețe, grădină etc. care sînt în mare parte, după cum au stabilit ultimele cercetări, vechi "ocupații" făcute de locuitori în calitatea lor de copărtaș într-o devălmășie, prin tehnica defrișărilor, sau provin din vechile delnițe. Originea lor ne este pe deplin dezvăluită de toponimia unor părți de hotar din satul Rășinari etc, numite "runcuri" și "delnițe".¹⁴

Pămîntul de cultură ce revine unei gospodării individuale este foarte limitat, sub un hectar de cele mai multe ori, în alte gospodării, terenul arabil lipsind cu totul. Locurile de arătură sînt dispersate, din care cauză nu există un sistem de cultură bine precizat, modul de întrebuințare a pămîntului arabil fiind impus de necesitățile proprietarului. Pînă la începutul acestui veac se putrau încîlni încă sistemele bianual sau trianual de cultură, dar au fost abandonate în perioada capitalismului¹⁵, deși prezentau avantaje în sensul că ofereau refacerea solului și în același timp sporirea vremelnică a pășunelor.

Sub platforma superioară a munților se întinde zona fînețelor, — sau a colibelor, situată la înălțimi ce variază între 800-1 400 metri unde măr-

Die Fläche des ebenen Landes ist begrenzt, deshalb bebaut der Bauer in der Märginime auch die sonnigen Hänge und Lehnen, die er "feţe" nennt, sowie natürliche oder angelegte Terassen und die Gebirgswiesen, er betreibt also als seßhafter Bauer Ackerbau in den Bergen.¹¹

Die Äcker der Bauern der Märginime liegen gewöhnlich in der Nähe des Weichbildes des Dorfes; einige von ihnen besitzen jedoch auch Äcker auf dem Gebiet anderer Dörfer: die Bauern von Tilisca besitzen Land auf dem Gebiet von Apold, die von Poplaca auf dem Gebiet von Cristian, die von Rod und Poiana auf dem Gebiet von Dobîrca. Durch die Folgen der Agrarreformen oder durch den Abschluß von Verträgen (Kauf, Verkauf, Erbschaften, Schenkungen) zwischen den Bürgern ist dies verständlich.

Die landwirtschaftliche Produktion ist in Einzelwirtschaften eingerichtet, mit Ausnahme der Gemeinden Tälmaciu, Orlat und Poplaca, in denen vor einigen Jahren landwirtschaftliche Produktionsgenossenschaften geschaffen wurden. In den andern Dörfern blieb die Eigentumsform und die Einrichtung der landwirschaftlichen Produktion weiterhin die nach Einzelwirtschaften, eben als eine unmittelbare Folge der natürlichen Umweltbedingungen.

Jeder Bauer verfügt von dem Landbesitz des Dorfes, der in "dricuri"12 eingeteilt ist, über Äcker, Heuwiesen, Gärten usw. Diese sind zum größten Teil, wie durch die neuesten Forschungen festgestellt wurde, seit langer Zeit "besetztes Land" ("ocupații"), das die Bewohner in ihrer Eigenschaft als Teilhaber am Gemeinbesitz durch Roden erhalten hatten, oder sie sind Teile der früheren Ackerstreisen. Ihren Ursprung verrät uns voll und ganz die Ortsnamenkunde einiger Teile des Landgebietes von Rășinari usw., die "runcuri" ("Waldtristen") und "delnițe" ("Ackerstreisen")¹⁴ genannt werden.

Der Ackerboden, der einer Einzelwirtschaft zukommt, ist sehr begrenzt, in den meisten Fällen
ist es weniger als ein Hektar und manche Bauernwirtschaften verfügen über gar keinen bestellbaren
Boden. Die bestellten Äcker liegen verstreut, aus
diesem Grund gibt es kein klar entwickeltes System des Feldanbaus; es hängt von den Bedürfnissen
des Besitzers ab, wie der Ackerboden verwendet
wird. Bis zum Beginn dieses Jahrhunderts waren
noch die Systeme, nur jedes zweite oder dritte Jahr
Kulturen anzubauen, vorzufinden, sie wurden jedoch in der kapitalistischen Periode aufgegeben¹⁵
obwohlsie vorteilhaft waren, da sie dem Boden eine
Erholung boten und dabei zeitweilig die Weidefläche
vergrößerten.

Unterhalb des oberen gebirgigen Hochlandes erstreckt sich das Gebiet der Heuwiesen oder Hütten, in einer Meereshöhe von 800 – 1 400 m. Hier bringen

¹¹ Cf. Romulus Vulcănescu, Agricultura de munte în vestul Carpaților meridionali, în Revista de etnografie și Folclor 2, tom. 12, p. 91.

¹² V. Caramelea, op. cit.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem, p. 51.

¹¹ Romulus Vulcănescu, Agricultura de munte în vestul Carpaților meridionali, în Revista de etnografie și folclor. 2, Bd. 12, S. 91.

¹² V. Caramelea, a.a.O.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem, S .51.

ginenii, pe lîngă strîngerea finului, fac și agricultură de înălțime, semănînd cartofi, ovăz, secară, în locuri pe care le-au defrișat. Aproape fiecare mărginean are în această zonă adăposturi temeinic durate, (căsuță, grajd, depozit de fîn), care reprezintă o adevărată "prelungire și completare naturală a gospodăriei din sat". 16

Împotriva epuizării solului, destul de sărac în substante nutritive, mărginenii practică îngrăsarea lui cu gunoi de grajd, pe care îl transportă, în special, în timpul iernii și primăverii, cu sania sau căruța. Acolo, unde aceste mijloace nu pot pătrunde, este transportat în desagi sau în "bădănci" de tablă, cu fund mobil, ori în lădițe paralelipipedice, așezate pe spinarea calului sau măgarului. Pentru împrăștiere este folosit furcoiul cu trei sau patru coarne. În vechime locurile se gunoiau si prin tîrlirea turmelor de oi pe anumite durate. Gunoirea ogoarelor (terrae fimatae), a început a fi folosită în Transilvania încă în prima jumătate a sec. al XIV-lea.17 Pe lîngă acest procedeu, solul se mai reface prin necultivarea lui timp de mai mulți ani, modalitate, care răspunde și unor necesități pastorale, locul fiind folosit ca păsune.

În culturile agricole, pe prim plan se află cerealele (păioasele și porumbul), și cartoful, urmate de fasole, dovleci, sfeclă, floarea soarelui, plante furajere și zarzavaturi. Pînă nu demult, dintre plantele textile se cultivau inul și cînepa.

Porumbul (cucuruz) — introdus în agricultura Transilvaniei în veacul al XVII-lea — este răspindit în Mărginime prin soiurile "cincantin de vară", "colții calului" și "hibrid" iar între cele de griu reținem pe cel "bătrînesc", (considerat cel mai bun) și "arnăut de primăvară". Orzul, ca și secara, ocupă suprafețe destul de mici. Ovăzul rodește satisfăcător, chiar și pe ternurile de calitate inferioară din zona fînețelor, recoltele sale fiind întrebuințate ca hrană la animale și păsări.

Foarte larg răspîndiți în zonă sînt cartofii — "crumpene, grumpene"18, care dețin chiar preponderența în agricultura jinarilor și poienarilor. Dînd recolte sigure, ei nu lipsesc de pe proprietatea nici unui mărginean, fiind întîlniți și în zona colibelor, alături de ovăz. Cele mai frecvente soiuri de car-

die Bauern der Märginime nicht nur Heu ein, sondern treiben auf dem Bergboden auch Ackerbau und säen Kartoffeln, Hafer, Roggen an Stellen, die sie gerodet haben. Fast jeder Bauer besitzt hier fest gebaute Unterkünfte (ein Häuschen, einen Stall, einen Heuschuppen), die wahrhaft eine "Ausdehnung und natürliche Ergänzung der Bauernwirtschaft im Dorf"16 bedeuten.

Damit der Boden, der ziemlich arm an Nährstoffen ist, nicht erschöpft wird, düngen die Bauern der Märginime ihn mit Stallmist. Diesen bringen sie vor allem im Winter und im Frühjahr mit einem Schlitten oder Wagen auf das Feld. Dorthin, wohin sie mit diesen Fuhrwerken nicht kommen können, schaffen sie den Mist in Quersäcken, in "bădănci" genannten Blechbehältern mit beweglichem Boden oder in parallelepipedischen Kistchen, die auf den Rücken des Pferdes oder des Esels geladen werden. Verstreut wird der Mist mit einer Gabel mit drei oder vier Zinken. Früher wurden die Äcker auch dadurch gemistet, daß man für eine Zeitlang eine Schafhürde darauf errichtete. Mit dem Misten der Äcker (terrae fimatae) begann man in Transsilvanien schon in der ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts.17 Ein anderes Verfahren, den Boden zu verbessern, ist, ihn mehrere Jahre rasten zu lassen. Das entspricht gleichzeitig den Erfordernissen der Hirten, weil die Fläche in der Zwischenzeit als Weideland dient.

Unter den landwirtschaftlichen Kulturen befinden sich an erster Stelle das Getreide (die Halmfrüchte und der Mais) und die Kartoffel, darauf folgen die Bohne, Kürbisse, Rüben, die Sonnenblume, Futterpflanzen und Gemüse. Bis nicht vor langer Zeit wurden von den Textilpflanzen Flachs und Hanf angebaut.

Vom Mais (Kukuruz), der in die Landwirtschaft Transsilvaniens im 18. Jahrhundert eingeführt wurde, werden in der Märginime die Sorten "cincantin de vară" (kleinkörniger Sommermais), "colții calului" (Pferdezahnmais) und Hybridmais angebaut. Von den Weizensorten sind die Sorte "bătrînesc" ("Althergebracht"), die als die beste angesehen wird, und "arnăut de primăvară" (Frühjahrsweizen) zu erwähnen. Mit Gerste, ebenso mit Roggen, werden ziemlich kleine Flächen bestellt. Der Hafer gedeiht zufriedenstellend, selbst auf dem minderwertigen Boden im Gebiet der Heuwiesen und wird als Futter für Vieh und Federvieh verwendet.

Stark verbreitet sind in diesem Gebiet die Kartoffeln — "crumpene", auch "grumpene" genannt¹⁸ —, die im Ackerbau in Jina und Poiana sogar überwiegen. Sie bringen sichere Ernten, fehlen deshalb auf den Feldern keines Bauern der Märginime und werden auch, neben dem Haser, im Gebiet der Hütten angetroffen. Die häufigsten Kartoffelsorten sind die "väratici" (Frühkartoffeln), "porcești" (Schwei-

¹⁶ G. I r i m i e, Noi cercetări etnografice privind păstoritul la români cu o prezentare specială a Mărginimii Sibiului ca zonă tipică de păstoril, p. 19, manuscris. Fond document. Muzeul Brukenthal.

¹⁷ Istoria medie a României, partea I, Editura didactică și pedagogică, București, 1966, p. 116.

¹⁸ Informator Ion Branga, com. Poiana Sibiului nr. 1893.

¹⁶ C. Irimie, Noi cercetări etnografice privind păstoritul la români cu o prezentare specială a Mărginimii Sibiului ca zonă tipică de păstorit, S. 19, Manuskript, Dokumentarsammlung des Brukenthalmuseums.

¹⁷ Istoria medie a României, partea I, Editura didactică și pedagogică, Bukarest, 1966, S. 116.

¹⁸ Auskunft von Ion Branga, Gem. Poiana Sibiului, Nr.

tofi sînt: "văratici", "porcești" și "vineți".¹⁹ În limbaj local, loturile de cartofi sînt denumite "crumpeniști".²⁰

Dintre culturi nu lipsesc zarzavaturile și legumele. Fiecare gospodar are pe lîngă casă o grădină ("ţarina") închisă cu gard, unde cultivă, pentru necesitățile proprii, varză, morcovi, napi, ceapă, fasole. Aceasta din urmă, alături de dovleci, se cultivă și pe loturile cu porumb.

Rezervele de nutrețuri, adunate din fînețe, sînt sporite din culturile de trifoi și lucernă.

În cadrul muncilor agricole, mărginenii utilizează tehnici și unelte adecvate, diferențiate în funcție de formele de relief și de specificul lucrărilor, care s-au format în cursul unui îndelungat proces istoric și care se îmbunătățesc mereu.

Diversitatea tehnicilor agricole practicate, este pregnant vizibilă, mai cu seamă în cadrul aratului.

Pe coastele domoale, arătura se efectuează paralel cu curba de nivel, începîndu-se de la vale spre deal. Loturile așezate în trepte, sînt despărțite de haturi, formate odată cu vremea prin răsturnarea brazdei în același sens. Este așa numita "arătură în trepte".²¹

În preajma satelor Jina, Poiana, Sibiel, Vale, Tilișca etc. ogoarele sînt amenajate în terase, tehnică străveche în istoria agriculturii noastre și de mare valoare documentară pentru continuitatea agricolă în regiunile carpatice.²² Ele au avantajul de a feri culturile de torenții de apă. Sînt frecvente în toate zonele Carpaților românești.²³

Pe pantele mai dulci, se practică o "arătură în costișă", brazdele fiind trase de-a curmezișul curbelor de nivel.²⁴

Pentru culturile de toamnă, aratul se execută în cursul lunii octombrie, urmînd de regulă recoltării porumbului, prin care se eliberează terenul. Pentru cele de primăvară, se face în aprilie și mai. durata variind în funcție de condițiile pedoclimatice.

Arătura se face numai de la o margine, următoarea brazdă așezîndu-se alături de cea anterioară, tehnică ce a impus folosirea unui tip de plug specific agriculturii de munte — plugul cu corman schimbător sau în două brazde. Acest tip de plug este cunoscut pe teritoriul țării noastre încă din evul mediu, formele actuale fiind rezultate ale unei nekartoffeln) und "vineţi" (blaue Kartoffeln).¹9 Im örtlichen Sprachgebrauch werden die Kartoffelfelder "crumpenişti" genannt.²0

Ebenso werden Grünzeug und Gemüse angebaut. Jeder Bauer hat neben seinem Wohnhaus einen umzäunten Garten ("ţarina"), wo er für den eigenen Gebrauch Kraut, Möhren, Rüben, Zwiebel, Bohnen pflanzt. Die Bohnen werden, ebenso wie die Kürbisse, auch auf den Maisfeldern angepflanzt.

Die Vorräte an Futtermitteln, die von den Heuwiesen eingebracht werden, werden durch den Anbau von Klee und Luzerne vermehrt.

Bei ihren Feldarbeiten verwenden die Bauern in der Märginime entsprechende Verfahren und Geräte, die je nach Reliefformen und der Eigenart der Arbeiten unterschiedlich sind, sich im Laufe einer langdauernden geschichtlichen Entwicklung herausgebildet haben und beständig verbessert werden.

Die Mannigfaltigkeit der angewandten landwirtschaftlichen Methoden ist besonders deutlich beim Ackern zu ersehen.

Auf den sanft abfallenden Lehnen wird parallel zu den Höhenlinien geackert, von der Talseite beginnend den Hang aufsteigend. Die Felder sind in Stufen angelegt und durch Raine voneinander getrennt, die im Laufe der Zeit entstanden, weil die Scholle immer nach der gleichen Seite gedreht wurde. Dieses ist das sogenannte "Pflügen in Stufen".²¹

In der Umgebung der Dörfer Jina, Poiana, Sibiel, Vale, Tilişca usw. sind die Äcker in Terassen angelegt. Diese Vorgangsweise ist uralt in der Geschichte unserer Landwirtschaft und von hohem dokumentarischem Wert für die Kontinuität der Landwirtschaft im Karpatenraum.²² Die Terassen bieten den Vorteil, die Pflanzenkulturen vor Wasserfluten zu schützen. In allen Teilen der rumänischen Karpaten werden sie häufig vorgefunden.²³

Auf den noch sanfteren Abhängen wird "in den Hang geackert", die Furchen werden quer zu den Höhenlinien gezogen.²⁴

Für die Herbstkulturen wird im Oktober geakkert, gewöhnlich nach der Maisernte, nach der das Feld frei wird. Für die Frühjahrskulturen wird im April und Mai geackert, wobei die Dauer von der Beschaffenheit des Bodens abhängt.

Gepflügt wird nur von einem Rand ausgehend, wobei die nächste Furche neben die vorhergegangene gelegt wird. Diese Arbeitsweise zwang dazu, einen für die Landwirtschaft auf Berggelände kennzeichnenden Pflug zu verwenden, den Wechselpflug oder Zweifurchenpflug. Dieser Pflug ist auf dem Gebiet unseres Landes schon seit dem Mittelalter bekannt. Wie dieser Pflug in seinen verschiedenen Formen heute aussieht, ist das Ergebnis

¹⁹ I d e m.

²⁰ I d e m.

²¹ R. Vulcănescu, op. cit., p. 93.

L. Somesan, L'origine dell'agricultura romena in Transilvania e la sua evoluzione, București, 1943, p. 43 și 69.
 V. Butură, Agricultura în terase în zonele inalte ale Carpaților românești, Cluj, 1964.

²⁴ R. Vulcănescu, op. cit., p. 97.

¹⁹ I d e m.

²⁰ I d e m.

²¹ R. Vulcănescu, a.a.O., S. 93.

L. Someşan, L'origine dell'agricultura romena in Transilvania e la sua evoluzione, Bukarest, 1943, S. 43 u. 69.
 V. Butură, Agricultura în terase în zonele inalte ale Carpaților românești, Cluj, 1964.

²⁴ R. Vulcănescu, a.a.O., S. 97.

Fig. 1. Plugul "bătrînesc" sau "rîtul porcului".

Abb. 1. Althergebrachter Pflug oder "Schweinerüssel".

indelungi evoluții și experimentări. Inventarea lui a permis cultivarea unor terenuri inaccesibele pină atunci.

În zona cercetată, acest tip de plug este prezent în două variante: 1) plugul "bătrînese" sau "rîtul porcului" (fig. 1) și 2) plugul "nemțesc" sau "Sack" (fig. 2), primul fiind mai vechi decît celălalt. Se deosebesc ușor între ele după forma cormanului și mai cu seamă după aceea a brăzdarului, care la plugul bătrînesc este bilabială, iar la "Sack" trapezoidală. Reținem că brăzdarul plugului bătrînesc poartă numele de "șuflă", termen în care își găsește obîrșia o a treia denumire a plugului bătrînesc, "plug cu șuflă".

einer langdauernden Entwicklung und vieler Versuche. Seine Erfindung gestattete es, vorher unzugängliches Land anzubauen.

Im durchforschten Gebiet gibt es zwei Abarten dieses Pfluges: 1. Der "althergebrachte" Pflug oder "ritul porcului" (Schweinerüssel) (Abb. 1) und 2. Der "deutsche" Pflug oder "Sack" (Abb. 2), wobei der erste der beiden älter ist. Sie sind leicht von einander zu unterscheiden nach der Form des Streichblattes und vor allem der Pflugschar, die beim althergebrachten Pflug aus zwei Zipfeln besteht und beim "Sack" trapezförmig ist. Zu bemerken ist, daß die Pflugschar des althergebrachten Pfluges "suflä" genannt wird, woher eine dritte Bezeichnung dieses Pfluges herrührt: "plug cu suflä".

Abb. 2. "Deutscher" Pflug oder "Sack".

În construcția ambelor variante a plugului cu corman schimbător, intră atît lemnul cît și fierul, dar se găsesc în cazul "Sack"-urilor și exemplare lucrate numai din metal.

În ultimele decenii ale veacului trecut, se mai întrebuințau încă pluguri din lemn de tipul celui păstrat în muzeul sătesc din Poiana Sibiului, datat la 1882.

Primul sfert al secolului nostru este însoțit de răspîndrea plugurilor "nemțești" procurate prin firma sibiană "Landwirtschaftsverein". Ele sînt mai eficace, fac o arătură de o mai bună calitate, dau un randament mai mare, dar introducerea lor n-a avut drept consecință înlocuirea plugurilor bătrînești în totalitate, care au o arie de răspîndire mai largă.²⁵

Cormanul cu brăzdarele se întoarce de pe stînga pe dreapta și invers, doar printr-o simplă ridicare și înclinare a plugului, fiind montate pe un ax care le conferă mobilitate. In timpul lucrului, stabilitatea este asigurată de un cîrlig (la plugurile bătrînești) sau de o manetă situată pe grindei, (la "Sack"-uri).

O altă caracteristică a plugurilor folosite în zone montane, o constitue diametrul egal al celor două roți, care nu îngăduie răsturnarea în timpul aratului. Lucrate din lemn, ele au obezile protejate de un cerc de fier, care poate fi așezat și direct pe spițe, dacă obezile lipsesc; am întîlnit astfel de cazuri în Jina.

Pentru tracțiune sînt folosiți caii și boii, vitele avînd la arat denumiri deosebitoare: "de către om" — cea care merge pe brazdă, — și "din afară" — cea care merge în afara brazdei. 26 Pe durata lucrului animalelor li se pun în bot "corfe" 17, un fel de coșulețe confecționate din nuiele în trecut, din sîrmă astăzi (fig. 3). Menirea lor este aceea de a nu îngădui vitelor să pască buruieni sau frunze.

De obicei, cu plugul lucrează un singur om; rareori o femeie sau un copil din familia gospodarului, ajută la mînarea sau îndrumarea vitelor.

În cursul zilei de lucru se fac trei popasuri pentru hrana și odihna oamenilor și animalelor: la prînz, la amiază și "vecernie" ("ujina")²⁸, care însumează împreună circa două ore de răgaz. Die Teile beider Abarten des Wechselpfluges bestehen sowohl aus Holz als auch aus Metall, es finden sich jedoch auch "Sack"-Pflüge, die ganz aus Metall bestehen.

In den letzten Jahrzehnten des vorigen Jahrhunderts waren noch Holzpflüge in Gebrauch, ähnlich dem, der im Dorfmuseum von Poiana Sibiului verwahrt wird und aus dem Jahre 1882 stammt.

Im ersten Viertel unseres Jahrhunderts finden die "deutschen" Pflüge Verbreitung, die vom "Landwirtschaftsverein" in Sibiu beschafft wurden. Sie sind wirksamer, ackern besser, ihre Leistung ist größer. Die althergebrachten Pflüge wurden jedoch dadurch nicht ganz ersetzt, ihre Verbreitung ist größer.²⁵

Das Streichblatt mit den Pflugscharen wird von links nach rechts und zurück gedreht, indem der Pflug ganz einfach gehoben und geneigt wird, denn sie sind zusammen auf einer Achse angebracht, die ihnen Beweglichkeit verleiht. Während des Pflügens werden sie durch einen Haken (bei den althergebrachten Pflügen) oder durch einen am Grindel angebrachten Handhebel (bei den "Sack"-Pflügen) unbeweglich gehalten.

Ein anderes Kennzeichen der in bergigem Gelände verwendeten Pflüge ist, daß die beiden Räder gleichen Durchmesser haben. Dadurch wird verhindert, daß der Pflug beim Ackern umfällt. Die Räder sind aus Holz gefertigt, ihre Felgen werden durch einen eisernen Reifen geschützt. Dieser kann, wenn die Felgen nicht da sind, auch unmittelbar auf den Speichen aufliegen; solche Fälle haben wir in Jina vorgefunden.

Als Zugtiere dienen Pferde und Ochsen. Die Tiere werden beim Pflügen verschieden benannt: "auf der Seite des Pflügenden" das Tier, welches in der Furche läuft, und "von außen" das, welches außerhalb der Furche läuft.²6 Während der Arbeit werden den Tieren "corfe"²7 angelegt, also eine Art Maulkörbe, die früher aus Ruten und jetzt aus Draht hergestellt werden (Abb. 3). Man tut dieses, damit die Tiere kein Unkraut oder keine Blätter weiden können.

Am Pflug arbeitet gewöhnlich nur ein Mann; hie und da hilft eine Frau oder ein Kind aus der Familie des Bauern die Tiere anzutreiben oder zu leiten.

Während eines Arbeitstages wird dreimal gerastet, es wird gegessen und ausgeruht und die Tiere bekommen zu fressen: zum Gabelfrühstück, zum Mittagessen und zur "Vesper" ("ujina")²⁸, die zusammen ungefähr zwei Stunden Ruhezeit ausmachen.

Die unzugänglichen Äcker werden mit dem Spaten oder der Hacke bearbeitet; um sie aufzubrechen wird eine zweizinkige Haue verwendet, die von den Einheimischen "coaștă" genannt wird

²⁵ Vezi I. Chelcea, Cercelări elnografice în zona Zlalinei și Valea Ampoiului, în Apulum V, 1964, p. 450, fig. 6, acest tip de plug l-am mai întîlnit în județul Mureș, com.

²⁶ Informator Ion Hanzu. com. G. Riului, n. 1893.

²⁷ I d e m.

²⁸ Informator Arsin Andrei, sat Rod, com. Tilișca, nr. 1909.

²⁵ Siehe I. Ghelcea, Cercetări etnografice în zona Zlatinei şi Valea Ampoiului, în Apulum, V, 1964, S. 450, Abb. 6, diese Art Pflug haben wir auch noch im Kreis Mureş, Gemeinde Vătava vorgefunden.

²⁶ Auskunft von Ion Hanzu, Gem. Gura Riului, Nr. 1893.

²⁷ Idem.

²⁸ Auskunft von Alsin Andrei, Dorf Rod, Gemeinde Tilisca, Nr. 1909.

Terenurile inaccesibile sînt lucrate cu hîrleţul sau sapa; pentru desţelenirea unor astfel de locuri se folosește o sapă cu doi colţi. denumită de localnici "coaștă" (fig. 4), întîlnită și în satele de pe Valea Sebeșului (Căpîlna. Loman, etc.). Cînd va fi apărut această unealtă la români, este greu de spus; vechimea ei ar putea avea rădăcini încă în vremea stăpînirii romane în Dacia, căci se cunoaște că romanii foloseau la lucratul pămîntului în pantă o săpăligă ("rastrum") cu doi sau patru colţi.²⁹

Semănatul este precedat de mărunțirea pămîntului și curățirea solului de buruieni și rădăcini, operație executată cu grapa, unealtă confecționată din lemn, avînd colții de fier (fig. 5). Pînă nu de mult însă, și colții erau făcuți din lemn de esență tare (corn), cum dovedește exemplarul din muzeul sătesc Galeș. Dacă bolovanii sînt mari și uscați, rezistind grapei, se sparg cu muchia sapei — "baterea brușilor". Tot grapa este întrebuințată la acoperirea seminței, de data aceasta utilizîndu-se cu colții în sus.

Tehnicile de semănat sînt diferențiate în funcție de specificul culturilor agricole.

Păioasele se seamănă cel mai adesea cu mîna prin împrăștiere, procedeu străvechi, ale cărui rădăcini sînt adînc împlîntate în istoria agriculturii noastre. Cere multă îndemînare și experiență. Sămînța este purtată în desagă, aflată pe umărul stîng, de unde este luată și aruncată cu mîna dreaptă pe ogor, din mers. Se folosesc însă și semănătorile de proveniență industrială. Înainte de însămînțare, grîul era tratat cu o soluție de piatră vînătă și var. Astăzi sînt folosite substanțe chimice, produse de industrie.

Porumbul este pus cu mîna pe brazdă sau cu semănători, tractate de animale.

În vederea însămînțării, cartofii, dacă sînt mari, sînt tăiați în bucăți, așa încît "fiecare să aibă un ochi". Feliile sînt puse apoi în pămînt, în cuiburi făcute cu sapa. În ultima vreme, cartofii sînt puși direct în brazdă și acoperiți de plug.

Dovlecii și fasolea se pun deasemenea în cuiburi făcute cu sapa, iar ceapa (arpagic) și varza (răsadul), sînt înfipte cu mîna în terenul bine pregătit.

Furajele (trifoiul și lucerna), sînt semănate prin împrăștiere cu mîna.

O atentă întreținere necesită culturile agricole în perioada dintre semănat și recoltat. Păioasele se cer a fi numai plivite, iar alte culturi (porumbul, cartoful), se prășesc de două sau trei ori. Prima

1966, p. 24.
 30 Informator Ion H a n z u, Gura Riului nr. 1893.

(Abb. 4) und auch in den Dörfern im Tal des Sebes-Baches (Căpîlna, Loman, usw.) zu finden ist. Zu welcher Zeit dieses Gerät bei den rumänischen Bauern erschienen ist, ist schwer zu sagen; seine Herkunft könnte noch in der Zeit der Römerherrschaft in Dazien Wurzeln haben, denn es ist bekannt, daß die Römer zur Bearbeitung des Bodens auf abschüssigem Gelände eine Rodehacke ("rastrum") mit zwei oder vier Zinken verwendeten.²⁹

Vor der Aussaat wird die Erde zerkleinert und von Unkraut und Wurzeln gereinigt. Dies wird mit der Egge getan, die aus Holz gefertigt ist, jedoch eiserne Zinken hat (Abb. 5). Bis vor nicht allzulanger Zeit waren jedoch auch die Zinken aus Hartholz (Kornellkirsche), wie das Exemplar im Dorfmuseum in Galeş beweist. Wenn die Erdklumpen groß und getrocknet sind, so daß sie der Egge widerstehen, werden sie mit der Kante der Haue zerschlagen; diese Arbeit wird "baterea bruşilor"³⁰ (Klumpenzerschlagen) genannt. Die Egge wird außerdem noch dazu verwendet, die Samenkörner mit Erde zu bedecken, dabei bleiben ihre Zinken jedoch nach oben gerichtet.

Die Arbeitsweise bei der Aussaat ist unterschiedlich je nach der Eigenart der betreffenden Kultur.

Die Halmfrüchte werden am häufigsten durch Ausstreuen mit der Hand gesät. Dieses Verfahren ist uralt, seine Wurzeln sind tief in der Geschichte unserer Landwirtschaft verankert. Seine Ausübung erfordert viel Geschicklichkeit und Erfahrung. Das Saatgut wird in einem Sack getragen, der über die linke Schulter gelegt ist, daraus wird es mit der rechten Hand im Gehen auf den Acker gestreut. Es werden jedoch auch die von der Industrie hergestellten Sämaschinen verwendet. Vor der Aussaat wurde der Weizen mit einer Lösung behandelt, die Blaustein und Kalk enthält. Heute verwendet man dazu von der Industrie hergestellte Chemikalien.

Der Mais wird mit der Hand oder von Tieren gezogenen Sämaschinen in die Furche gelegt.

Die Kartoffeln werden zur Aussaat, wenn sie größer sind, in Stücke geschnitten, so daß "jedes ein Auge hat". Die Scheiben werden darauf in die Erde gelegt, in mit der Haue gegrabene Nester. In der letzten Zeit werden die Kartoffeln direkt in die Furche gelegt und mit dem Pflug mit Erde bedeckt.

Die Kürbisse und die Bohnen werden ebenfalls in Nester gesät, die mit der Haue gemacht wurden, und die Zwiebel (als Steckzwiebel) und das Kraut (als Steckling) werden mit der Hand in die gut vorbereitete Erde gesetzt.

Die Futterpflanzen (Klee und Luzerne) werden durch Ausstreuen mit der Hand gesät.

In der Zeit zwischen Saat und Ernte bedürfen die landwirtschaftlichen Kulturen einer aufmerksamen Pflege. Die Halmfrüchte müssen nur gejätet werden, andere Kulturen hingegen (Mais, Kartoffel) werden zwei- oder dreimal gehackt. Die erste Hacke wird etwa 4-6 Wochen nach der Aussaat

²⁹ N. Lascu, Cum trăiau romanii, Ed. științifică, Buc.

²⁹ N. Lascu, *Cum trăiau romanii*, Ed. științifică, Bu-karest, 1966, S. 24.

³⁰ Auskunft von Ion Hanzu, Gura Riului Nr. 1893

prașilă este practicată la circa 4-6 săptămîni de la semănat, iar următoarea la două săptămîni, cu care ocazie se face și plivitul, iar în unele sate, tot acum, se rup vîrfurile foilor de porumb (Galeș, Săliște). Prașila următoare, dacă se mai execută, se face la 15-20 de zile după cea precedentă.

Pentru săpat sau prășit, unealta întrebuințată este sapa, dar formele ei nu sînt aceleași în toate satele zonei. În lanțul de așezări Săliște — Jina este întrebuințată sapa de forma pătrată (fig. 6), care poate fi confecționată de fierarii satelor, sau poate fi de proveniență industrială. În alte sate, (Poplaca, Tălmaci, Tălmăcel etc.) este întîlnită sapa de formă semicirculară (fig. 7).

În perioada de vegetație, culturile pot fi afectate de unele boli, cu toate măsurile preventive luate. Grîul are ca boală specifică "rugina" iar porumbul "tăciunele".³¹ Cartofii sînt vătămați de "rîia neagră" care se manifestă prin apariția pe tuberculi a unor bube alb-gălbui³², aceștia lipindu-se între ei; împotriva acestor boli, mărginenii nu cunosc măsuri de prevenire și nici de remediere. Gîndacul de colorado produce deasemenea multe daune în crumpeniști.

Recoltarea este începută cu păioasele, în iulieaugust. Lanurile sînt tăiate cu secera (fig. 8) sau coasa (fig. 9). "Mînunile" tăiate de seceră sau "poloagele" (obținute prin cosire) sînt lăsate pe miriște pînă spre seară, cînd bărbații încep să lege snopii cu legături făcute din fire de papură bine umezite sau grîu. După legare snopii sînt asezați pentru scurtă vreme în picioare și mai apoi aranjați în clăi în formă de cruce, mod de așezare comun tuturor satelor mărginene, diferența fiind numai în ceea ce privește numărul de snopi dintr-o claie. La Poiana, Jina, Gura Rîului, Tilisca etc., aceste clăi cuprind de obicei 20 de snopi, iar în alte sate 10-12. Pînă nu de mult snopii erau transportați acasă în șură unde erau îmblătiți, lucrare care se prelungea pînă în septembrie. Acum se fac arii de treier unde snopii sînt aranjați în formă circulară sau patrulateră.

Treieratul (îmblătirea) se realizează cu batoze acționate de forță mecanică. Pînă la sfîrșitul veacului trecut scoaterea boabelor din spice s-a făcut cu îmblăciul (fig. 10) unealtă simplă dar deosebit de veche care se întîlnea și în inventarul de unelte agricole al romanilor. 33 Îmblăciul mai este întrebuințat astăzi în zona colibelor.

Prin deceniul al optulea al secolului trecut au apărut mașini de îmblătit acționate manual (de

durchgeführt, die nächste dann zwei Wochen später und bei dieser Gelegenheit wird auch gejätet. In einigen Dörfern werden ebenfalls dann die Spitzen der Maisblätter abgerissen (Gales, Săliște). Die nächste Hacke wird, wenn überhaupt, 15-20 Tage nach der zweiten durchgeführt.

Das Gerät zum Hacken oder Häufeln ist die Hacke, deren Form aber nicht in allen Dörfern des Gebietes gleich ist. In den Dörfern von Săliște bis Jina wird die quadratische Hacke verwendet (Abb. 6). Sie kann von den Dorfschmieden hergestellt werden oder auch ein Industrieerzeugnis sein. In anderen Dörfern (Poplaca, Tălmaciu, Tălmăcel usw.) findet man die halbkreisförmige Hacke vor (Abb. 7).

Trotz aller Vorbeugungsmaßnahmen können die Kulturen von Krankheiten befallen werden. Die dem Weizen eigene Krankheit ist die Kornfäule ("rugina"), der Mais wird vom Brand ("tăciunele") befallen.³¹ Die Kartoffeln werden von der "schwarzen Krätze" ("rîia neagră") befallen, bei der auf den Knollen weiß-gelbliche Beulen erscheinen³², die zusammenkleben. Gegen diese Krankheiten kennen die Bauern der Märginime keine Vorbeugungsmaßnahmen und keine Heilmethoden. Der Kartoffelkäfer richtet ebenfalls viel Schaden in den Kartoffelfeldern an.

Die Ernte beginnt mit den Halmfrüchten im Juli oder August. Das Getreide wird mit der Sichel (Abb. 8) geschnitten oder mit der Sense (Abb. 9) gemäht. Die Schwaden geschnittenen Getreides - "minuni" genannt, wenn man mit der Sichel erntet und "poloage", wenn man mit der Sense mäht - werden bis gegen Abend auf dem Stoppelfeld liegen gelassen, dann beginnen die Männer die Garben zu binden, wozu sie Bündel aus Weizenhalmen oder aus gut angefeuchtetem Schilf benützen. Die frisch gebundenen Garben werden für kurze Zeit jede für sich aufgestellt und dann kreuzförmig übereinander zu Haufen gelegt. Darin gleichen sich alle Dörfer in der Märginime, ein Unterschied besteht nur hinsichtlich der Anzahl der Garben in einem Haufen. In Poiana, Jina, Gura Rîului, Tilişca usw. bestehen diese Haufen gewöhnlich aus 20 Garben und in andern Dörfern aus 10-12. Bis vor nicht allzulange wurden die Garben nach Hause in die Scheune geführt, wo sie mit dem Flegel gedroschen wurden, und diese Arbeit dauerte bis in den September. Gegenwärtig werden Dreschtplätze angelegt, um welche die Garben im Kreis oder im Viereck gelagert werden.

Der Drusch wird mit Dreschmaschinen durchgeführt, bis zum Ende des vorigen Jahrhunderts mit dem Dreschflegel (Abb. 10). Das ist ein einfaches, jedoch besonders altes Gerät, das es auch im Bestand der Landwirtschaftsgeräte der Römer gab.³³ Der Dreschflegel wird heute noch im Gebiet der Hütten verwendet.

In den siebziger Jahren des vorigen Jahrhunderts erschienen von Hand (von vier Männern) angetrie-

³¹ Inf. Ion Branga, Poiana Sibiului, nr. 1893.

³² Idem.

³³ N. Lascu, op. cit. p. 22.

³¹ Auskunft von Ion Branga, Poiana Sibiului, Nr. 1893

³² Idem.

³³ N. Lascu, a.a O., S. 22.

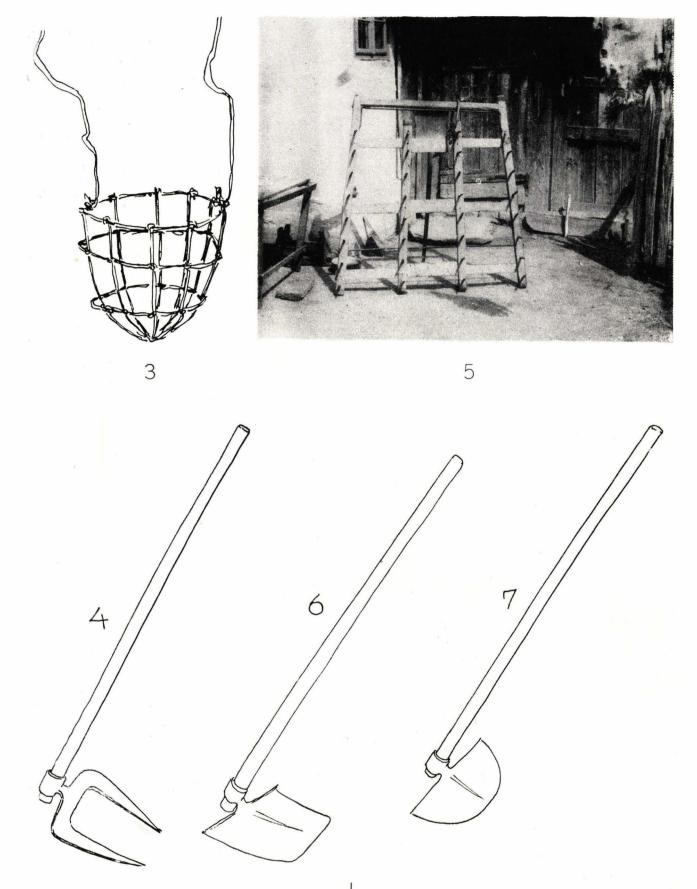

Fig. 3. Corfă. Fig. 4. Coaștă Fig. 5. Grapă. Fig. 6. Sapă pătrată. Fig. 7. Sapă "semicirculară.

Abb. 3. Maulkorb ("corfă") für das Vieh. Abb. 4. Zweizinkige Haue, "coaștă". Abb. 5. Hölzerne Egge mit eisernen Zinken. Abb. 6. Eckige Haue. Abb. 7. Runde Haue.

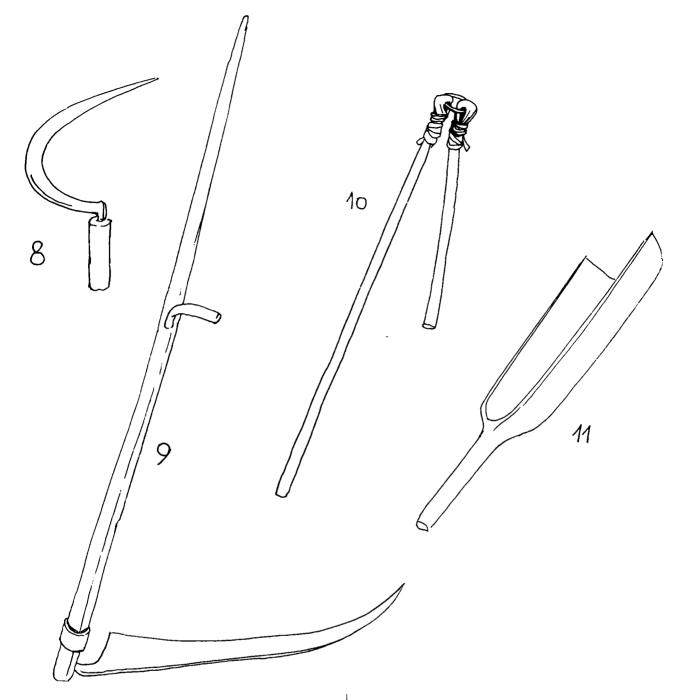

Fig. 8. Seceră. Fig. 9. Coasă. Fig. 10. Îmblăciul. Fig. 11 Lopată.

Abb. 8. Sichel. Abb. 9. Sense. Abb. 10. Dreschflegel. Abb. 11. Worfschaufel.

patru oameni), care au fost adaptate mai apoi spre a fi acționate de cai. Astfel de mașini nu se mai întîlnesc în zonă decît în forme modificate pentru acționare mecanică, așa cum este un exemplar văzut în comuna Jina. Acestora le-a urmat mașinile de îmblătit cu locomobile, iar între cele două războaie mondiale au fost întroduse batozele acționate de motoarele cu ardere internă sau electrice. În vremea cînd batoza era dusă în curtea fiecărui om, gospodarii se uneau cîte 2-3 pentru a se ajuta la treierat.

bene Dreschmaschinen, die später umgeändert wurden, um von Pferden angetrieben zu werden. Solche Maschinen findet man in diesem Gebiet nur noch in abgeänderter Form, zum Antrieb durch Maschinenkraft, vor, wie das Exemplar, welches in der Gemeinde Jina zu sehen ist. Darauf folgten die Dreschmaschinen mit Lokomobilen, und zwischen den beiden Weltkriegen wurden die Dreschmaschinen mit Verbrennungs- oder mit Elektromotoren eingeführt. Die Dreschmaschine wurde in den Hofjedes Bauern gebracht und diese schlossen sich zu zweit oder zu dritt zusammen, um sich beim Dreschen zu helfen.

Alegerea boabelor din pleavă se făcea prin vînturare folosindu-se o lopată de forma unei linguri alungite (fig. 11) și ciurul, un trior rudimentar care putea fi întîlnit de asemenea în inventarul agricol roman. Grînele obținute se păstrează în "coșuri" — lăzi făcute din lemn.

Recoltarea cucuruzului se face în septembrie. Știuleții sînt rupți de pe coceni, "pîși," înveliți în foi și aduși acasă spre a fi depozitați în șură și desfăcuți de foi. În acest scop se organizează "clăci" în cîteva seri. Știuleților aleși pentru sămînță li se lasă 2—3 foi legîndu-se cîte doi între ei. Pîșii tăiați cu secera sînt legați în snopi și aduși acasă, spre a fi folosiți ca nutreț. În majoritatea satelor mărginene, cucuruzul este depozitat în podurile caselor, fiindcă recoltele mici în general, nu reclamă construcții speciale. În unele sate, (Tălmaci, Tălmăcel etc.) se întîlnesc "coșere" — pătule, construite din lețuri.

Cartofii, recoltați către sfîrșitul lunii septembrie, sînt scoși cu sapa sau cu plugul. Se păstrează în pivnițe sau gropi.

Alături de ramurile cerealiere ale agriculturii în mărginime se practică și pomicultura, îndeletnicire cu pondere mare în economia satelor Cacova și Sibiel, unde s-au obținut soiuri de fructe devenite renumite.

Recoltele slabe i-au determinat pe mărgineni să caute mereu mijloace de îmbunătățire a acestora, prin crearea de asociații agricole. Numai așa se exlică apariția unei "tovărășii agricole" la Orlat în 1894 la care au aderat 18 gospodari fruntași.

Nici astăzi, ca totdeauna de altfel, cantitățile de produse agricole obținute nu acoperă consumul local, datorită insuficienței terenului și slabei calități a solului. Din această cauză mărginenii sînt siliți să-și procure cantități importante de cereale din tîrgurile ținute la Sibiu, Săliște sau Miercurea Sibiului, ori din alte zone ale țării (Banat). Surplusuri obțin doar la fructe și cartofi pe care le valorifică pe piață. Recurg chiar la schimbul de produse în natură mergînd cu căruțele cu fructe în comunele de șes unde le schimbă pe porumb.

Transformările generale petrecute în ultimii ani la noi în țară sînt prezente și în Mărginimea Sibiului. În agricultura Tălmaciului, Poplăcii și Orlatului, sate unde ființează cooperative agricole de producție, sînt folosite mijloace tehnice agricole moderne, practicîndu-se o cultivare rațională a pămîntului prin aplicarea celor mai înaintate metode agrotehnice.

Von der Spreu wurden die Körner durch Worfeln abgesondert; dazu bediente man sich einer Schaufel in der Form eines länglichen Löffels (Abb. 11) und des Schwingsiebes, also einer dürftigen Reinigungsvorrichtung, die ebenfalls zu den Landwirtschaftsgeräten der Römer gehörte. Die so erhaltenen Körner werden in "coşuri" ("Körbe") genannten Kisten aufbewahrt.

Die Maisernte findet im September statt. Die Kolben werden von den trockenen Stengeln gebrochen und, ohne von den Blättern befreit zu werden, nach Hause gebracht. Hier werden sie in der Scheune gelagert und die Blätter abgelöst. Das wird in gemeinsamer, gegenseitig geleisteter Arbeit ("clăci") an einigen Abenden getan. An den als Saatgut ausgewählten Kolben werden 2-3 Blätter übriggelassen und die Kolben paarweise zusammengebunden. Die Stengel werden mit der Sichel abgeschnitten, zu Garben gebunden und nach Hause gebracht; sie werden als Futter verwendet. In der Mehrzahl der Dörfer der Märginime wird der Mais auf den Dachböden der Häuser aufbewahrt, denn die Ernten sind im allgemeinen klein und erfordern nicht besondere Lagerräume. In einigen Dörfern (Tălmaciu, Tălmăcel, usw.) gibt es "coșere" genannte Maisspeicher, die aus Latten gebaut sind.

Die Kartoffeln werden gegen Ende September geerntet und mit der Hacke oder dem Pflug aus der Erde geholt. Sie werden in Kellern oder Gruben aufbewahrt.

Außer dem Getreideanbau wird in der Märginime auch der Obstbau betrieben. Dieser Erwerbszweig fällt in der Wirtschaft der Dörfer Cacova und Sibiel stark ins Gewicht, deren Obstsorten allgemein geschätzt waren.

Die schwachen Ernten haben die Bauern der Märginime dazu gezwungen, beständig Mittel zu ihrer Verbesserung zu suchen, indem sie landwirtschaftliche Verbände gründeten. Nur so ist zu erklären, daß 1894 in Orlat eine "landwirtschaftliche Genossenschaft" erschien, zu der sich 18 der besten Landwirte zusammenschlossen.

Selbst heute, wie übrigens immer schon, kann die Menge der landwirtschaftlichen Erzeugnisse den Bedarf in diesen Orten nicht decken, weil die Anbauflächen ungenügend sind und der Boden unfruchtbar ist. Darum sind die Bewohner der Märginime gezwungen, sich bedeutende Getreidemengen auf den Märkten in Sibiu, Sălişte oder Miercurea Sibiului oder aus anderen Landesteilen (dem Banat) zu beschaffen. Nur an Obst und Kartoffeln erhalten sie Überschüsse, die auf dem Markt umgesetzt werden. Sie treiben sogar auch Tauschhandel, wenn sie mit ihren Wagen mit Obst in die Dörfer der Ebene ziehen und dafür Mais einhandeln.

Die allgemeinen Umgestaltungen, die in den letzten Jahren in unserem Land vor sich gehen, sind auch in der Märginimea Sibiului sichtbar. In der Landwirtschaft der Dörfer Tälmaciu, Poplaca und Orlat, in denen landwirtschaftliche Produktionsgenossenschaften bestehen, wird mit modernen Maschinen und Geräten gearbeitet, der Boden auf rationelle Weise angebaut, und es werden die fortschrittlichsten agrartechnischen Methoden angewandt.